

Een pijpenverzameling te Londen

Ruud Stam (ruudstam@tabakspijp.nl)

In PKN 31 (nr.123) heb ik geschreven over een schenking van Gerrit Cornelis van der Want aan de verzamelaar William Bragge in 1869. Het is een bekend feit dat er een vriendschappelijke band was tussen Gerrit Cornelis van der Want en William Bragge (1823-1884) uit Sheffield. Van der Want gaf de pijpenverzamelaar en verzamelaar van boeken en geschriften over pijpen en tabak heel wat belangrijke zaken voor diens verzameling. Zo ging een deel van het Goudse gilde archief, waaronder vier merkenboeken, naar Bragge en ook tal van Goudse pijpen en andere voor deze verzamelaar interessante zaken. Onder de pijpen was uiteraard ook een flinke collectie pijpen uit de eigen werkplaats van Gerrit Cornelis.

In 'De Tabaksplant' van 13 december 1881 staat een verslag van een tentoonstelling van pijpen uit de gehele wereld. Wat opvalt is de nadrukkelijke vermelding van 'pijpen die door van der Want, meester van het pijpenmakersgilde verzameld zijn'. Hoewel er verder in dit artikel niet vermeldt wordt van wie deze collectie pijpen is, lijkt het, alleen hierom al, zeer waarschijnlijk dat het om de collectie van Bragge gaat.

De beschrijving van de tentoonstelling is interessant omdat daaruit niet alleen een beter inzicht verkregen kan worden van de verzameling van Bragge, maar ook omdat er een aantal details in staan die interessant zijn. Onderstaand volgt de tekst van het artikel uit 1881 (de Tabaksplant jaargang 9, 13 december 1881, p. 1-2):

Een pijpenverzameling te Londen

Eene tegenwoordig te Londen tentoongestelde collectie pijpen trekt de algemeene aandacht. Er bevinden zich exemplaren uit alle landen en van alle tijden bij, ook worden er onder aangetroffen afgodsbeeldjes van klei, die, naar beweerd wordt, uit de tijd der tabaksverering afkomstig zijn. Uit Frankrijk zijn pijpen uit de Staatsfabriek te Sèrves tentoongesteld; uit Duitsland oude Dresdener pijpen en die, welke door de reuzen bij de Keulse gilden-processien gerookt werden. Uit Holland verscheidene honderden, uit oud-Hollandsche klei gemaakt, die door van der Want,

meester van het pijpenmakersgilde te Gouda verzameld zijn. De Hollandsche verzameling bevat ook exemplaren van bruidegomspijpen, versierd en met beschilderde koppen, zoals die nog in verscheidene streken van ons land in gebruik zijn. en die jaarlijks op den huwelijksdag van het pijpenrek genomen worden om nog eens op te steken. Natuurlijk trekt deze collectie de bijzondere aandacht van de rookers en ziet men daaruit op welke verschillende wijzen de tabak gebruikt word, zowel tot kalmering van buitengewone vreugde als om pijn en verdriet te verzachten. De collectie bevat 700 Engelsche pijpen; Scandinavische pijpen met moderne opschriften; Siberische pijpen uit hout en mammothstanden vervaardigd, de troost der bannelingen; Baskische pijpen en het kostbare meerschium, fantasiepijpen en barnsteen pijpen, die in de harems van de Turkse Pascha's werden aangetroffen, 96 ivoren Japansche pijpen, 24 houten, hoornen, kristallen, agathen enz. pijpen. De meeste dier pijpen zijn uitgesneden en de versieringen stellen tafereeltjes uit het sociale leven in Japan voor. Een pijp, die vroeger aan den Enomoto den zoog broeder van den keizer, toebehoorde, draagt de keizerlijke symbolen en is in het midden met goud ingelegd. Deze pijpenkoppen zijn zeer klein, men kan er nauwelijks een paar blaadjes tabak in doen. De tabak, die uit dezen pijpen gerookt wordt is dan ook als een erwt en verspreid een aangename geur. De rook wordt, zoals algemeen gebruikelijk is in het oosten, een poos lang in de longen opgehouden en dan uitgeblazen. Vreemd is het overigens niet, dat de Japanners 50 van die pijpjes op een ochtend uitroken. Uit China zijn bij deze verzameling opiumbuisjes van serpentine en van schildpad, zilveren en geëmailleerde pijpenkoppen. Verder zijn er Indische Hookah's en Huka's bij, die een langen, buigzamen steel hebben; de oorlogs- en vrede-calumets uit Noord-Amerika, die bij de vredesonderhandelingen der wilden een grooten rol speelden; pijpen van de Azteeken en Caraïben; pijpen die bij de groote feesten in Centraal Afrika gerookt worden en origineele versieringen hebben; ten slotte vindt men er pijpen uit Caledonia en Nieuw-Guinea.

LET OP!!

**Vanaf 1 maart is het rekeningnummer van de PKN
veranderd. Het nieuwe nummer is 4851870 t.n.v.
Pijpelogische Kring Nederland.**